

ÖZEL SANKO OKULLARI REHBERLİK BİRİMİ

EBEVEYN TUTUMLARI

Bütün ebeveynler, çocuklarının büyüünce nasıl bir birey olacaklarına dair düşünceler içerisindedir. Anne ve babalar özgüven düzeyi yüksek, kendini ifade edebilen, problem çözme becerisi gelişmiş bireyler yetiştirmeyi amaçlarlar. Çocuğun kişilik özelliğinin belirlenmesinde, sorun çözme becerilerinin gelişiminde ve çevresiyle etkileşiminde anne babanın tutumu büyük öneme sahiptir. Çocuk, anne-baba tutumlarına göre ve ebeveynden gelen geri bildirimleri taklit ederek davranış becerilerini geliştirir. Bir anne babanın hangi çocuk yetiştirme tutumunu benimseyeceği, kendi kişilik özellikleri, kendi anne-babasının sahip olduğu tutumlar, yaşam tecrübeleri gibi birçok etkenle belirlenir.

Çocuk yetiştirmede karşılaşılan ebeveyn tutumlarını şu şekilde gruplandırabiliriz;

- Baskıcı otoriter tutum
- İzin verici tutum
- Aşırı koruyucu tutum
- Demokratik tutum

Baskıcı Otoriter Tutum

Anne-baba tutumu konusunda, ebeveynlerin çocuklarına gösterdiği ilgi ve sevgi kadar çocuğun davranışına uyguladıkları denetim ve disiplinin niteliğini de incelemek önemlidir.

- Otoriter anne-babalık; çocuklarla tartışmadan, anlaşmadan, onların istediklerini hiçbir şekilde kabul etmeden anne babalar tarafından kararlaştırılan kural ve emirlerin çok sıkı uygulanmasıdır.
- Çocukları ile olan ilişkilerinde candan, samimi davranmak istemezler, sorunları çocukların gözüyle değil kendi değer yargıları ile değerlendirirler.
- Çocukları hakkında alacakları kararları çocuğa söz hakkı vermeden kendi istekleri ile alırlar.
- Çocuğa sert, kesin ve soğuk bir tavırla yaklaşırlar. Sevgiyi koşulsuz vermek yerine, çocuk sadece uygun davranış gösterdiğinde verirler.
- Fiziksel ceza ve duygusal ceza yöntemlerine başvurabilirler.

Neden yanlış?

Bu tutumla yetiştirilen çocuk; anne babasının eleştirisini almaktan korkmakta, hareketlerine hep dikkat etmekte ve yanlış yapma korkusu fazla olmaktadır. Çocuklar kendi ihtiyaç ve isteklerine değer verilmediğini hisseder ve bu yüzden kendini ifade etmektен vazgeçer, güvensiz, kaygılı ve içe kapanık olabilirler. Bu çocuklar otoritenin olduğu durumlarda sinme, kurallara uyma ama otoritenin olmadığı durumlarda kurallara aykırı davranma eğilimi gösterirler.

İzin Verici Tutum

Bu tutumu benimseyen ebeveynler, çocuklarına çok fazla özgürlük verirler, çocuklarını hiçbir şekilde kontrol edemezler ve bazen de ihmale varan bir hoşgörü ile davranırlar. Çocukların uymak zorunda oldukları kurallar yoktur, kurallar olsa dahi uyulmadığında aile hoşgörülüdür. Bu tür ebeveynlerin çocukları istedikleri zaman yemek yerler, istedikleri zaman yatarlar ve istedikleri kadar televizyon seyrederek.

- Çocukların ısrarcı istekleri yerine getirilir. Ebeveyn genellikle kolaylıkla boyun eğen, yumuşak başlı ve sıklıkla tutarsız davranan bir şekildedir. Ailenin yaşamı çocukların isteklerine göre planlanır.
- Evde kontrol çocuğun kendisindedir.
- Her zaman çocuğun kazanmasına ve onun dediğinin olmasına izin verilir. Oyunlarda genellikle anne baba kaybeder.
- Her istediği olan çocuk, ok ul gibi bir ortama girdiğinde uyum konusunda güçlük yaşayabilir ve kurallar karşısında zorlanabilir.
- Araştırmalara göre bu tutumun sürekliliği çocuğun duygu, istek ve dürtülerini bekleyebilme ve erteleyebilme becerisinden yoksun kalmasına neden olur.

Neden yanlış?

Bu çocuklar daha yaşamlarının ilk günlerinden itibaren her türlü isteklerinin karşılanacağına dair beklenti geliştirirler, bu sebeple yetişkinlik döneminde tek başlarına mücadele etme ve hak kazanma konusunda yetersizlik duygusu geliştirebilirler. Çocuklar kendilerini sorumlu hissetmediğinden problem çözme yöntemleri ve başa çıkma becerileri gelişmez.

Aşırı Koruyucu Tutum

Anne babanın çocuğu aşırı koruması, çocuğa gereğinden fazla kontrol ve özen göstermesi anlamına gelir. Aşırı koruyuculuk, annesel bakımın her alanda aşırı yapılması olarak da adlandırılabilir. Bu tutum, özellikle günlük bakım, beslenme ve duygusal alanlarda kendini gösterir. Çocuğun üzüntü, kaygı, korku gibi acı veren hiçbir duyguyu yaşamamasını öngören aşırı koruyuculuk, çocukları gerçek hayattan yalıtın bir yapay dünyaya sokmaktadır.

- Aşırı koruyuculuk toplumumuzda iyi ebeveynlikle eşdeğer tutulmaktadır. Ancak annenin çocuğun hayatında bu denli fazla olması onun sağlıklı gelişimini olumsuz etkiler.
- Çocuğa sorumluluk verilmez. Çocuğun kişisel sorumlulukları ve özbakım becerileri aile tarafından yerine getirilir. □ Sosyal olgunluk önlenir ve çocuk bebekleştirilir.
- Bu tutumla yetiştirilen çocuklar, girişimcilikten ve kendine güvenden yoksun, korkak ve çekingen olabilirler. Sosyal becerilerden yoksun bir şekilde daima bir yetişkin desteği ararlar.

Aşırı koruma nasıl olur ve neden yanlıştır?

Kendi yiyebilecek yaştaiken ebeveyn tarafından yedirilmek, üşütür diye aşırı kalın giydirmek, düşmesine koşmasına gözden uzaklaşmasına izin vermemek, hata yapmasına izin vermemek, ev için pişirilen yemekleri sadece çocuğun isteklerine göre pişirmek, akşamları çocuğun dilediği saatte ve dilediği yerde yatmasına izin vermek, çocuğun diğeri bir ebeveyn ile yaptığı çatışmaya sürekli müdahale etmek ve çocuğu kalmasına ve kendi problemlerini çözememesine neden olacaktır.

Demokratik Tutum

Demokratik ebeveynler çocuklarından olgun davranış beklerler ve aynı zamanda gerekli olduğunda kurallara uymalarını isterler. Öncelikle sıcak ve ilgilidirler, sabırlı ve duyarlı bir şekilde çocuklarını dinlerler, aile içinde verilecek olan kararlarda çocuklarının görüşlerini alırlar. Ebeveyn ile çocuk arasında iletişim kanalları açıktır. Anne ve babalar istek ve görüşlerini açık ve anlaşılır şekilde çocuğu ile paylaşır.

- Anne-babalar çocukların, çocuklar anne-babaların görüşlerine değer verirler. Haklar karşılıklı olma temeline dayanır. Kesin sınırlamalar koymak yerine çocuğa söz ve tercih hakkı verilerek istekte bulunulur.
- Çocuğun kendi sorumlulukları olması desteklenir, çocuktan yaşına uygun sorumlulukları yerine getirmesi beklenir.
- Kurallar vardır. Çocuktan nedenleri kendisine açıklanmış bu kurallara uyması beklenir.
- Tutarlılık esastır. Söylenilen sözlerin arkasında durulur ve ebeveyn tepkileri sık sık değişmez.
- Demokratik tutum çocuklarda gelişmiş güven duygusu, bağımsızlık, düşüncelerini açıkça söyleyebilme, olgunluk, sosyal yönden uyumluluk gibi olumlu sonuçlara yol açar.
- Sorumluluk bilinci gelişmiş çocuklar, yapabildiklerine güvenir ve olumlu deneyimleri sayesinde başarı inançları gelişir. Problem çözme ve yeni bir durumla karşılaştıklarında başa çıkma becerileri gelişmiş olur.

Demokratik tutum benimsenirken nelere dikkat etmeliyiz?

- Özgüven düzeyi yüksek bireyler yetiştirmek isterken demokratik tutumdan izin verici tutuma doğru ilerlememek önemlidir. Demokratik çocuk yetiştirme tutumu, çocukların kendi kararlarını verdikleri bir tutum değildir.
- Çocuklarımıza ev içindeki kararlarda söz hakkı vermek elbette çok önemlidir ancak bunu yaparken çocukların tek başına karar veremeyeceği konular gözden kaçırılmamalıdır.
- Çocuklarınızın hatalı davranışlarını eleştirebilmeli ve onlara davranışının sonucunda sorumluluk alması için fırsat tanınmalıdır. Önemli olan iletişim tarzınızda “kişi ile davranışı birbirinden ayırmak”tır. Örneğin çocuğunuza, ‘dağınıksın’ demek yerine, ‘oyuncaklarını toplamamanı onaylamıyorum’ demek daha doğru olacaktır. Dağınık olduğuna inandırdığımız bir çocuktan daha sonra düzenli davranışlar beklemek haksızlık olur. Çocuğunuzun kişiliğine zarar vermeden davranışına yaptığınız yorumlar yapıcı ve iyileştirici olacaktır.
- Çocuğunuza yeni bir davranış kazandırırken, onunla iletişim kurarken ya da hayatın günlük akışı içerisinde doğal olmaya özen gösterin. Dengeli anne-baba tutumları sağlıklı kişilik gelişiminin temeli olarak görülmektedir, ancak unutmayınız ki teorik bilgilerden yararlanarak doğal anne babalığı benimsemek çocuklarınızın daha samimi hissetmesini ve sevgi dolu olmasını sağlayacaktır.
- Hayatın akışı içerisinde bireyler her zaman demokratik tutumla karşılaşmayacaktır, yaşanabilecek olumsuz durumlarda, haksızlıklarla mücadele edebilmesi için çocuklarınızın deneyim kazanmasına da olanak tanınmalıdır.

Melike KÖSEOĞLU
Psikolojik Danışma VE Rehber Öğretmen

